

Gemeentebreed

Gestuurde liefde

Nadenken over ambtsdragers en gemeenteleden

H. Drost

Met of zonder...

Het beeld van de gondel of de roeiboot is een bekend beeld uit de gemeenteopbouwliteratuur. Zo worden twee types kerk getekend. Een kerk kan lijken op een gondel in Venetië of een roeiboot op de Thames.

Ieder kan zich bij het beeld wel iets voorstellen. In een gondel laat je je rondvaren. Er is prachtig uitzicht vanaf het water op de stad Venetië. De gondelier duwt de boot aan en werkt zich in het zweet. Je hoeft zelf niets te doen. Je bent toerist. Dat is het grote verschil met de roeiboot op de Thames – het gaat erom welke boot de snelste is..., alleen als iedereen hard aan de riemen trekt, maak je een kans. Je bent sportman of sportvrouw.

Wat wil dit beeld zeggen? Het is wel eens interessant om het toe te passen op de ambtsdrager en het gemeentelid. Betekent het beeld van de gondel dat de ambtsdrager het belangrijkste doet in de kerk en betekent de roeiboot dat het ook zonder die ambtsdrager kan?

De sterke leider

Er is een dubbele beweging te merken als het om het ambt gaat. Aan de ene kant kan men weinig waardering meer voor het ambt opbrengen. Degene die vanwege het feit dat hij als fulltime ambtsdrager het meest in de picture staat – de predikant – is van zijn voetstuk gevallen. Die verandering geeft persoonlijke moeiten. Er zijn (nog steeds) predikanten die daar niet goed mee om kunnen gaan. Er zijn ook gemeenteleden die het feit dat de sokkel onder de predikant weg is, aangrijpen om hem een stevige schop te geven. Dat heeft dan vaak met allerlei frustraties te maken.

Als je daaraan denkt, is het heel bijzonder dat tegenwoordig ook in de kerk weer de roep klinkt om een sterke leider. De binding aan de kerk als instituut neemt af, maar je ziet dat mensen op andere dingen gaan letten die belangrijk worden. Voor sommigen is de grote vraag niet meer of een kerk zich houdt aan Gods Woord, maar of er een inspirerend leider is. Dat is een maatschappelijke trend die ook in de kerk te merken is. De ambtsdrager is van zijn voetstuk af, de leider moet opstaan.

Deze gewijzigde context brengt voor ambtsdragers de verleiding om de grote man te gaan spelen, de vlotte jongen of de wijze leider. Je merkt dat aan de manier waarop ook binnen de gereformeerde kerken steeds meer over leiderschap gesproken wordt. Het woord ambt raakt er wat uit. En dat is op zich geen ramp, maar toch zijn er wel redenen om dit woord als een tegenover-woord in de kerk te handhaven. Prof. dr. C. Trimp noemt als kenmerken van het begrip ‘ambt’: de *structurele ordening* van het functioneren in de gemeente, het *geregeld en voortdurend* karakter daarvan en de door Christus verleende *volmacht*.¹

Het gaat er dan niet om de leider te willen zijn vanuit eigen gezag, maar ambtsdrager vanuit Christus' gezag. Het gaat de ambtsdrager om God en de doorwerking van zijn Woord.

Het Woord centraal

Gezond ambtelijk bewustzijn is dat je als ambtsdrager beseft dat je geroepen bent om ook de profeet van God te zijn. En het houdt in dat je dat gelovig doet, ook al weet je hoe het meestal met profeten afloopt. Vanuit die houding kun je als ambtsdrager ook zeggen waarop het staat en de verschillen benoemen en de waarheid spreken zonder angstig te zijn. Dat vraagt moed als je weet dat je de boosheid van een gemeentelid op je hals haalt of dat je tegenover de gevestigde mening in een gemeente komt te staan. Maar het alternatief is dat je alleen maar uitvoert wat de gemeente wil. Dat is een poos vol te houden, maar op de duur zal een knecht van God dat niet uithouden. Gelovig niet, maar ook psychisch niet.

‘Wanneer men altijd wil streven naar harmonie en naar “de boel bij elkaar houden” en niet een conflict in de gemeenschap durft te benoemen waarbij groter belangen in beeld zijn dan rust en eendracht, zoals waarheid en gerechtigheid, daar wordt gebogen voor de macht van het lokale moralisme’ (uit: *Levend lichaam*).

Hoe moedig zijn de voorgangers?

Ik vrees wel eens dat we in een tijd van het mondige kerklid zijn terechtgekomen bij de onmondige ambtsdrager. Is het niet verstandig de mond maar te houden op de huisbezoeken of op de preekstoelen? Als je wel duidelijk bent, krijg je de wind van voren!!

Het is van belang niet alleen naar mensen te kijken, maar naar je Zender te luisteren. Iedereen weet dat je als ambtsdrager tussen de HERE en de mensen werkt. Maar waar we zo druk met elkaar zijn, wordt het eerste wel eens vergeten. Het Woord van God moet via de ambtsdrager tot zijn recht komen.

Dit principe kan alleen goed functioneren als van de kant van de gemeente ook beseft en beleefd wordt dat het om Gods Woord gaat. Op dit punt mag de gemeente wel iets van de gondel hebben. Het gaat er in de eerste plaats niet om dat we zelf roeien, maar het gaat in de kerk om wat een Ander doet. Het gaat om Christus. En net als toeristen die zich in Venetië laten rondvaren en onder de indruk komen van de stad, mogen wij ons door het Woord het kruis laten schilderen wat Christus daar deed, zodat we diep onder de indruk komen van de woorden: ‘het is volbracht...’ Daar begint de liefde. De liefde die daar niet begint, is activisme zonder genade. Het begint bij het kruis en het eindigt daar. De kerk is kerk onder het kruis.

Het recht van het gemeentelid

Het kan niet zoveel kwaad dat er wat minder hoog tegen de ambtsdrager wordt opgekeken, als we opnieuw gaan kijken wat de Bijbel ons in deze cultuur daarover te zeggen heeft. En je leert in onze tijd opnieuw te zien dat het in het ambt niet alleen om regeren gaat (dat ook!!), niet alleen om (ver)zorgen (dat ook!!), maar om stimuleren. Dat is de visie op het ambt die we tegenkomen in Efeziërs 4, waar staat dat Christus uit de hemel aan zijn gemeente ambtsdragers schenkt ‘om de heiligen toe te rusten voor het werk in zijn dienst’ (Ef. 4:11).

Dat vraagt misschien van een ambtsdrager ook dat hij wat anders gaat denken en kijken. Het gaat in ambtelijke zorg niet alleen om de zorg over gemeenteleden die in problemen komen, maar ook om de zorg of gemeenteleden in het lichaam van Christus tot hun recht komen. En

dat bedoel ik dan niet in de moderne zin van het woord in de richting van zelfontplooiing, maar in die zin dat ieder met zijn of haar gave bezig kan (!!)

W.H. Velema heeft mooi beschreven dat het bij de gaven niet alleen gaat om de bereidheid om je in te zetten, maar dat ‘de bereidheid om gaven te besteden opgevangen moet worden door de mogelijkheid in de gemeenschap van de gemeente om dat te doen. Waar die mogelijkheden niet gecreëerd worden of zelfs tegengestaan worden, daar stopt het dienstbetoon.’ Hij wijst dan op de coördinerende en stimulerende rol van de ambtsdragers.²

De ambtsdrager moet sturen en zorgen dat ieder stevig kan roeien. Dat wordt een gemeente die lijkt op de roeiboot op de Thames. Het gaat niet alleen om inzet, maar om het samen te doen. Als de roeiers niet gelijk op roeien, verliest de boot snelheid en wordt de race gegarandeerd verloren. Alleen als je gecoördineerd aan de riemen trekt, is er snelheid. Gelukkig is er dan de ambtsdrager om die coördinatie te geven, als heel wat gemeenteleden zo door de Geest zijn geraakt dat ze hun gave willen inzetten in de opbouw van de gemeente.

Gaventest?

In het boekje *Gemeentegetrouw* wordt die denklijn toegepast in een visie op de gaventest. De auteur is niet zo enthousiast over de gaventest. Hij noemt een aantal nadelen, onder andere dat het initiatief wordt gelegd bij het gemeentelid die iets met zijn gaven moet gaan doen (waarbij de functie van het ambt dus buiten beeld raakt). Zo’n gaventest heeft toch iets van een zelf het initiatief naar je toetrekken, wat hoogmoedige christenen kan kweken. Ds. H. van Ginkel schrijft: ‘Wanneer de kerkenraad hierin leiding geeft, kan niet alleen rekening worden gehouden met de aanbodkant, met de gaven die moeten worden benut, maar ook met de vraagkant, met het werk dat moet worden gedaan en met de zorgen en noden in de gemeente en in de wereld.’ Dat is een interessante lijn als het gaat over het samenkomen en samenwerken van de inzet van gemeenteleden onder leiding van de kerkenraad.

Ontvankelijkheid en verantwoordelijkheid

Dat beeld van de kerk als gondel en als roeiboot laat op deze manier twee kanten zien van gemeenteopbouw. Ingrid Plantinga, die voor prof. dr. M. te Velde een scriptie schreef over gemeenteopbouw, vat diens visie op de mentaliteit van de werkers in de kerk samen met de woorden: ontvankelijkheid en verantwoordelijkheid.

Interessant is dat ze signaleert dat in de theorieën over gemeenteopbouw er tussen de regels door wel dingen gezegd worden over de mentaliteit bij het werken in de kerk, maar dat het maar zelden een apart thema is. Voor mezelf en alle andere zondige activisten haal ik een mooi gedeelte aan over ontvankelijkheid.

‘Wanneer de ontvankelijkheid geen plek heeft in de gemeenteopbouw, wordt het een menselijke aangelegenheid. Dan ligt het activisme op de loer. ... Wanneer men zich concentreert op de eigen plannen, op wat er allemaal gedaan kan worden in de kerk, vergeet men open te staan voor de leiding en voor de correctie van de Heilige Geest. God weet in zijn wijsheid zoveel beter dan wij hoe de gemeente gebouwd moet worden, in welk tempo dat kan gebeuren, welke methoden daarvoor gebruikt kunnen worden. Soms is gemeenteopbouw dan ook vooral een kwestie van luisteren en voelsprietten ontwikkelen voor Gods wijsheid. Geduld wordt niet voor niets genoemd als vrucht van de Heilige Geest

(Galaten 5:22). Deze mentaliteit te handhaven is misschien wel de moeilijkste taak waar de gemeenteopbouwer voor staat' (p. 107).

Literatuur

- Rein Brouwer e.a., *Levend lichaam. Dynamiek van christelijke geloofsgemeenschappen in Nederland*, Kampen 2007 (de citaten zijn te vinden op p. 159-160).
- Drs. M. van Campen, *Gemeenteopbouw rondom het Woord*, Zoetermeer 2000. Hoofdstuk 5 heet: 'Gondel of roeiboort?' Aan het eind komt de auteur met sectieteams als een mogelijkheid om persoonlijke aandacht aan mensen te geven. Het is mijn ervaring dat het inschakelen van ambtsdragers zowel als gemeenteleden in dergelijke sectie- of wijkteams goede samenwerking kan geven tussen ambtsdragers en gemeenteleden vanuit ieders eigen verantwoordelijkheid.
- H. van Ginkel, *Gemeentegetrouw. In gesprek over de opbouw van de gemeente*, Kok, Kampen. Dit is het tweede deel in de twaalfdelige reeks 'Gereformeerd Belijden', uitgegeven onder verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond (het citaat staat op p. 61). Gemeenteopbouw is belangrijk, maar er kunnen al snel eenzijdigheden optreden. Ds. H. van Ginkel laat vanuit de Bijbel zien hoe de kerk de kerk van de Drie-enige is. Dat de kerk van de God van het verbond is, behoedt voor activisme. Dat de kerk van Christus is, betekent dat Hij in het midden moet blijven staan. Dat de kerk van de Geest is, houdt in dat het Woord bij alle toestanden toch centraal moet blijven staan. Want zo werkt Gods Heilige Geest in harten en kerken. Een mooie oproep tot trouw aan de gemeente, ook al is er over de visie op kerk en verbond nog wel eens door te praten.
- Ingrid Plantinga-Kalter, *De gereedschapskist van de gemeenteopbouwer. Een inleiding op gemeenteopbouw*. Doctoraalscriptie TU Apeldoorn met als begeleider prof. dr. M. te Velde (het citaat is te vinden op p. 107). Hoofdstuk 9 gaat over theologische missers in gemeenteopbouw. Ze noemt het verlangen naar grijpbaarheid, de neiging tot absolutisme en dat de profetische taak van gemeenteopbouw buiten beeld blijft. In dit artikel wijs ik aan dat dat laatste ook de houding in het ambt bedreigt.

Noten:

- ¹ In: *Ministerium. Een introductie in de reformatorische leer van het ambt*, Groningen 1982 p. 118 (geciteerd via dr. A.N. Hendriks, *Van God gezonden. Over de ambten in Christus' kerk*, Woord en Wereld, p. 41).
- ² W.H. Velema, *Een levende gemeente. Met het oog op gemeenteopbouw*, Kampen 1992, p. 18.